

TEXT AND SCENE IN 2014, ANCA VISDEI

Elena Iancu, PhD Candidate, "Dunărea de Jos" University of Galați

Abstract: In a century of renewal, the theatre is subjected to a process of metamorphosis, of self-defining. Our analysis focuses on Anca Visdei's plays, namely **Dona Juana** and **La patiente**, acted in the francophone area (the first being staged in Romania as a reading performance at Odeon Theatre), representing „un morceau globalisateur” considering the contemporary drama art.

This paper comprises the author's views on the act of creation, on the condition of the writer, as well as on the elements of achieving and perceiving the theatrical performance. The cultural interferences are being reflected by a confessional message, either explicit or implicit, concerned with identity, in a dramatic modern creation.

Keywords: theatre, globalization, cultural interference, identity, confessional.

Creația literară a Ancăi Visdei (n. 25 iunie 1954, București; după perioada din spațiul elvețian, din decembrie 1973, stabilită ulterior la Paris) este una complexă¹, însumând atât piese de teatru (peste patruzeci de opere: *Théâtre pour adultes*, *Inédits*, *Théâtre pour la jeunesse*, *Pièces courtes*, *Théâtre en co-écriture*, *Adaptations* et une *adaptation co-écrite*), cât și opere epice, după cum însăși precizează în autoportretul creionat în prefața textului **Jeux d'amour**, conceput în cadrul unui atelier de scriitură teatrală². De asemenea, un rol important, tangențial, îl ocupă și implicarea în zona mediei culturale, prin realizarea de scenarii de televiziune și prin activitatea jurnalistică desfășurată³.

Referințele punctate în articolul *Reflexii (post)totalitare, exil și dublu, în dramaturgia Ancăi Visdei*⁴ (vizând, în principal, piesele **Photo de classe** și **Toujours ensemble/Puck en Roumanie**) au fost întregite în urma primei întrevederi, în aprilie a. c., autoarea demonstrând bunăvoința de a-mi pune la dispoziție o serie de materiale (dosare de presă, jurnale regizorale, fișe tehnice de punere în scenă a pieselor avute în vedere în prezenta lucrare, fotografiile din timpul spectacolelor, afișe, texte⁵ ș. a.), de altfel, dificil, dacă nu, imposibil de obținut. Creația

¹ V. <http://www.ancavisdei.com> (site oficial); cu o primă piesă scrisă la vârsta de cincisprezece ani, **La revedere, Florentina!**;

² Visdei, Anca, *Portrait de l'auteur en triptyque en Douze... sept. Atelier d'écriture. Festival de l'acte 86. Ces douze pièces sont issues d'un atelier d'écriture organisé dans le cadre du quatrième festival de l'acte à Metz en octobre 1986, publiées dans un numéro spécial de „Répertoire théâtral”, Théatrotèque de Lorraine*: „Jamais deux sans trois ! J'ai vécu dans trois pays: née en Roumanie, j'ai fait mes études universitaires en Suisse pour vivre actuellement en France. Quand il faut remplir la rubrique „profession” dans un formulaire officiel, j'ai le choix entre trois possibilités: la raisonnable (je suis licenciée en droit [...]), la vraie (voilà dix ans que je travaille dans le journalisme culturel: presse écrite, radio, billets mensuels, hebdomadaires, quotidiens et magazines, sauf les chiens écrasés, j'ai l'impression d'avoir tout fait) et celle qui me tient le plus à coeur: la littérature. Mais là, il y a encore trois possibilités: les nouvelles (...), le roman (...) et le théâtre (...). D'ailleurs, je mets toujours trois sucres dans mon café...” p. 139;

³ Dintre numeroasele articole publicate, se disting cele ce cuprind interviuarea marilor: Gabriel Garcia Marquez, Jean Anouilh, Friedrich Dürrenmatt, Eugène Ionesco, Milan Kundera, Mircea Eliade, Emil Cioran – Cioran *parle*. Entretien avec Anca Visdei, **Les Nouvelles Littéraires**, 02/1986, disponibil online: <http://planetecioran.blogspot.ro/2006/11/cioran-parle.html> – ș. a.;

⁴ Iancu, Elena, *Reflexii (post)totalitare, exil și dublu, în dramaturgia Ancăi Visdei* (în curs de publicare – *Communication interculturelle et littérature. L'écriture féminine et l'exil dans l'espace culturel francophone*, Institutul European, Galați, 2014 –);

⁵ Visdei, Anca, **Noé** (□74-□75, première pièce écrite en exil, en Suisse); **Monsieur Leonida face à la réaction** ou **La Danube de la pensée** (Farse en un acte de Ion Luca Caragiale. Adaption et traduction), 1990; **Fraise-Quinine** (la pièce a été créée le 13 novembre 1991 au Théâtre Berri-Zèbre à Paris dans le cadre des **Jeux**

sa presupune trei etape: cea de până în '88/'89; o perioadă de tranziție, de după revoluție, și cea de maturitate, de după '94.

În ceea ce privește geografia tematică a creațiilor sale literare, dialogul cu marile texte ale lumii se concretizează prin cultivarea de teme, mituri și (lăi)motive, precum: mitul donjuanismului întors, al seducătoarei (*Confession d'une Séductrice, Dona Juana, Elvira ou Atroce Fin d'un Séducteur*), al donquijotismului răsturnat, (*Toc et Boc, héros de l'humanité*, prima piesă de sertar, publicată ulterior), cel al cifrului intern, veșnic tânăr, ce ghidează existența (*Belles, riches et célèbres, Photo de classe*), al (re)întregirii, prin speranță și prin puls interior (*La Princesse mariée au premier venu, La Patiente*), al exilului (*L'Exil d'Alexandra, Toujours ensemble/Puck en Roumanie, Photo de classe*), al condiției faustiene (*Mademoiselle Chanel, Quand même, Madame Shakespeare*), al misterului creației și al creatorului (*Petits contes cruels, Jean Anouilh-une biographie*) etc. *Toujours ensemble/Puck en Roumanie*⁶ este dedicată lui „Ion Luca et Jaroslaw Caratchek”, adică „pe jumătate Caragiale, și pe jumătate, Jaroslaw Hasek, autorul genialului *Soldat Schweik*, deci două figuri ale umorului Europei de Est, pe care le-am contopit într-una imaginară.”⁷. Catherina, personaj din piesa *La Patiente*, precizează, în același sens, că: „(...) au dessus de mon bureau, j'ai accroché cinq portraits d'hommes: ils ont tous des chemises blanches. (...) Vous voyez bien que c'est prédestiné... (...) Beaumarchais, Shakespeare⁸, Anouilh, T. E. Lawrence, dit Lawrence d'Arabie: lui ne porte qu'un teeshirt, mais il est blanc...”⁹.

Vizând arta dramatică, atât în spațiul românesc, cât și în afara granițelor, prin organizarea atelierelor de teatru și prin spectacolele-lectură, prin crearea și dirijarea companiei artistice *La femme pressée*, Anca Visdei dorește restaurarea convenției scenice, regăsirea și reconstruirea naturalului, recuperarea „energiei și a emoției genuine, a stării teatrale autentice”, trăite și transmise de pe scenă în sală, în lumina spectatorului model, pentru îndeplinirea scopului implicit al teatrului, ca limbaj, pentru o refacere a ființei. Conștientă de importanța spiritului liber în actul de creație și apreciind funcția regizorului, autoarea, ce are la bază și această formație, afirmă: „Îmi place să rămân surprinsă în fața punerilor în scenă a textelor mele și să încerc să mă regăsesc în ele”¹⁰.

Themes organisés par l'Art Seine), *Orphée II : Le retour* ou *Tout ce que vous avez toujours voulu savoir sur l'Enfer sans jamais oser y descendre* (écrit par la classe de seconde 3 latin du Lycée François Villon [...]). Atelier d'écriture dirigé par Anca Visdei, écrivain, en collaboration avec Nicole Tournon, professeur de lettres classiques) dans *Entrez dans la légende. Rencontres et échanges artistiques des jeunes européens*, Ministère de l'Éducation nationale, Ministère de la Culture et de la Communication etc.

⁶ Visdei, Anca, *Toujours ensemble/Puck en Roumanie*, Paris, Editions *La femme pressée*, Collection Prêt-à-Jouer, 1994;

⁷ Corespondență (21 aprilie 2014);

⁸ De asemenea, finalul operei, *Madame Shakespeare ou la Femme de Stratford*, Éditions La Femme Pressée, Collection Prêt-à-Jouer, Paris, 2004, vizează aceeași idee: „En septembre 1624, les puritains ordonnent la fermeture de tous les théâtres. Shakespeare vit toujours.”, p. 149;

⁹ Visdei, Anca, *La Patiente*, Editions Art et Comédie, Paris, 2012, p. 18;

¹⁰ În plus, într-un alt interviu, sciitoarea precizează: „Despre punerile în scenă, pot spune că sunt două feluri. În primul rând, spectacolele cu piese scrise de mine și montate în România de români. (...) În al doilea rând, au fost spectacolele montate de trupe franceze, prezentate în turneu prin țară. În măsura posibilităților, am încercat să însoțesc aceste turnee, astfel ca întâlnirea dintre trupele străine care mă joacă și publicul românesc să fie cât se poate de satisfăcătoare. Aceste spectacole, în mod curios, au fost foarte numeroase: *Photo de classe* cu Comédie de Saint-Etienne, *Atroce fin d'un séducteur* cu Compania Guillaume Calle, *La Patiente* cu Compania Cafarnaum.” – disponibil online: <http://infoinsider.ro/1001-scrisori/anca-visdei-fructele-vin-ca-o-recompensa-desi-placerea-creatiei-a-fost-deja-un-cadou/> –;

Scriitura, sub diferitele sale forme, a fost mijlocul de rezistență și de trecere de la și prin fenomenul exilului, la și prin procesul comunismului. Asemenea schimbului epistolar dintre Alexandra și Ioana din *Toujours ensemble/Puck en Roumanie* este și corespondența dintre Anca Visdei și Elisabeta Pop¹¹, ce a avut ca punct de plecare montarea piesei *Dona Juana*¹² la Oradea. În urma spectacolului-lectură la aceeași operă, dar la București (1.06.2013, traducere: Anca Visdei și Angela Ioan), scriitoarea meționează că: «Toate operele unui scriitor sunt într-o oarecare măsură autobiografice. (...) Nu rămâne publicului decât să ghicească dacă experiențele descrise au fost trăite de autor (...). Sau cum se spune în franceză – „Les deux, mon général”»¹³, propunând, astfel, o cheie de lectură deschisă.

*Dona Juana*¹⁴, ce presupune paisprezece scene, dezvoltă bine-cunoscutul mit, însă din perspectiva seducătoare. Având o tematică, cel mai adesea, blamată, fiind vorba de feminitate sau de alte abordări, Anca Visdei reușește printr-o scriitură iscusită și fină să realizeze o piesă specifică. Intertextualitatea presupune, în operă, împletirea firelor literaturii, cu cele ale ocultismului, în asociere cu religia, cu criminologia ș.a. Astfel, Juana, ce nu capătă apelativul „dona” decât în titlu, înfățișează femeia contrariilor și a contradicțiilor, femeia cameleonic-ideală („Je suis apparue à chacun avec le masque dont il rêvait. J'ai été petite fille pour Siegfried, femme fatale pour Cesare, amoureuse romantique pour Gonzague, l'âme pure de Parsifal, même, un instant, la compagne champêtre d'Eusapia ... A chacun son rêve, à chacun sa Juana...”¹⁵), fără vârstă, „aux yeux violets”, ce are o singură necesitate – de a aduce ofrande zeului Amurului. Metafora ochilor violeti („JUANA: L'ennui de l'homme possédé, de tant d'hommes possédés, l'emporte sur ma curiosité. La quête de l'homme aux yeux violets ne vaut plus le temps qu'elle me coûte.”¹⁶) apare frecvent în textul dramatic abordat, dar doar până când sentimentele pretendenților sunt mărturisite, căci, ulterior, revin la culoarea lor naturală, pierzându-și strălucirea, sau deschizându-se din lumea umbrelor, odată părăsiți („JUANA: Gonzague a promis de se suicider, non? Je n'aime pas ces hommes qui changent d'avis sans arrêt (...) et sans raison !”¹⁷; EUSAPIA: (...) nous n'avons que 50 % de suicides.

¹¹ Pop, Elisabeta, *Istории și isterii teatrale*, Ed. Nigredo, Arad, 2003 (*Anca Visdei Freymond: „Chiar să trăiești e o mare aventură”*: „La prima vedere piesa nu părea deosebit de dificilă, dar pe măsură ce înaintai în text și adânceai replică de replică, îți dădeai seama că nu era deloc și nimic simplu acolo. Dimpotrivă. De altfel, n-au fost puține discuțiile pe marginea piesei. Ceea ce, de altfel, face și frumusețea repetițiilor.”, p. 429);

¹² Visdei, Anca, *Dona Juana, L'Avant-Scène* n° 812, S.A.C.D., Paris, 1987; tradusă în limba turcă și în limba georgiană și jucată la: Teatrului Odeon din București, adaptarea, muzica și coordonarea artistică: Radu Gheorghe; Teatrul Național din Iași, regia Ovidiu Lazăr; Teatrul de Stat „Regina Maria” din Oradea, regia Emil Gaju; Théâtre du Guichet Montparnasse din Paris, regia Anca Visdei; Théâtre du Grütli din Geneva, regia Anne Bisang, prezentată la Festivalul de la Avignon, Franța (v. *Anexe*, Fig. 1); Producție internațională la Ortaoyuncular Theatre din Istanbul, traducerea, adaptarea și regia Ferhan Sensoy, spectacol format din *Sfârșitul atroce al unui seducător* și *Dona Juana*, cu titlul *Don Juan ile Madonna*, jucat trei stagii cu casa închisă;

¹³ <http://infoinsider.ro/1001-scrisori/anca-visdei-fructele-vin-ca-o-recompensa-desi-placerea-creatiei-a-fost-deja-un-cadou/> –;

¹⁴ V. Stanca, Radu, *Teatru*, Editura pentru Literatură, București, 1968 (*Dona Juana*, manuscris, 1947) și Brădăteșcu, Virgil, *Istoria literaturii dramatice românești și a artei spectacolului*, EDP, București, 1982 („*Dona Juana*, comedie tragică în trei acte și patru tablouri, caută să valorifice posibilitatea întâlnirii lui Don Juan cu echivalentul său feminin, *Dona Juana*, faptură splendidă, dar impasibilă sfărâmătoare de inimi. *Dona Juana* ar putea fi considerată comedie tragică a existenței miturilor, a căror imposibilă existență în firesc pare că ar vrea să o sugereze. Două mituri mor când, cunoscând bucuriile dragostei, devin oameni și ceea ce e frumos în piesa lui Radu Stanca este că nici unul nu-și regretă nemurirea pierdută (...)”, pp. 187-188;

¹⁵ Visdei, Anca, *Dona Juana, L'Avant-Scène* n° 812, S.A.C.D., Paris, 1987, p. 85;

¹⁶ Idem, p. 69;

¹⁷ Idem, 48;

Le reste étant constitué par des maladies mentales à des degrés divers.”¹⁸). Nicio căsătorie nu se realizează, deoarece Juana, prin firea sa sinceră, ajunge, într-un final, să enunțe pălirea trăirilor („Mais je ne mentais pas! Je ne mens jamais! Seulement, tout à l'heure, vous étiez pour moi une énigme, une planète inconnue, un continent sauvage, un univers à découvrir, une porte à forcer, une serrure à violer. Maintenant ... je sais... Je vous connais.”¹⁹).

Biblioteca din casă este plină de cărți, după cum semnaleză indicațiile scenice încă din incipitul piesei, acestea reprezentând adevărate jurnale, schițe de existență, în care guvernanta, ce adesea își revendică statutul renegat de bonă, Eusapia, ține o evidență strictă a tuturor iubirilor Juanei („EUSAPIA: Cette bibliothèque est l'herbier, l'insectaire, le nécrologue géant et chronologique de ses entreprises amoureuses. Chaque page est consacrée à l'un de ses amoureux.”²⁰ ; „EUSAPIA: Gonzague donc. Yeux: violets. On raye, on raye: (*écrit*) Bleus. Durée totale: un mois. O.K. Effective: une heure. S'est suicidé en se tirant une balle dans le coeur... Nia, nia, devant notre porte... F... I... N.”²¹ ; „PARSIFAL: (*lit*) „Parsifal. Profession: curé. Yeux: violets. Rayé. Correction: bruns. Durée totale: deux heures. Effective: 40 minutes.”²²).

Galeria personajelor susține intertextualitatea creației Ancăi Visdei. Eusapia, într-o altă variantă a piesei ce cuprindea cincisprezece scene, Mafalda, vrăjitoare de Ev Mediu, prin capacitatea de a invoca spirite, trimite atât către mediumul Paladino²³, dar și la orașul-metaforă²⁴, al morților:

„EUSAPIA: César, Ce n'est pas pour vous entendre philosopher que je vous ai invoqué ! CESARE: (*vexé*) Dans ce cas, ce n'était pas la peine de faire appel à moi. Il n'y avait qu'à appeler un esprit de troisième sous-ordre. Un auteur dramatique ou autre crève-la-faim.”²⁵. Deși extralucidă, și ea se va lăsa sedusă de Juana, în momentul retragerii într-un spațiu... fără bărbați („JUANA: C'est mon pouvoir sur eux qui me manque... Je ne suis qu'une pauvre fée qui a égaré sa baguette magique.”²⁶). Césare Brosolom (Lombroso), ce „joacă” și rolul Comandantului, asemenea specialistului în teoriile cauzalității în criminologie²⁷, stabilește un plan pentru uciderea Juanei, fie în calitate de prim iubit, fie din postura tatălui lui Gonzague, abandonat în fața altarului de către aceasta („LE COMMANDEUR: Juana, mon petit amour, aie un peu d'égards pour la procédure. Je dois te demander si tu accepte mon invitation à dîner aux Enfers, etc.

JUANA: Aux Enfers ? Mais bien sûr ... Il paraît que ça grouille de gens comme vous là- bas : des débauchés, pleins d'expérience et férus des pratiques les plus perverses. A bientôt, donc.”²⁸).

¹⁸ Idem, p. 39;

¹⁹ Idem, p. 42;

²⁰ Idem, p. 35;

²¹ Idem, pp. 66-67;

²² Idem, p. 39;

²³ V. Lombroso, Cesare, *Hipnotism și spiritism*, Ediție revizuită și adăugită de Silviu N. Dragomir, Editura Enmar, București, 1998;

²⁴ V. Calvino, Italo, *Orașele invizibile*, Editura Alfa, București, 2011;

²⁵ Visdei, Anca, *Dona Juana, L'Avant-Scène* n° 812, S.A.C.D., Paris, 1987, p. 14;

²⁶ Idem, p. 69;

²⁷ Amprentă a studiilor Ancăi Visdei, Dreptul și Criminologia, la Universitatea din Laussane;

²⁸ Visdei, Anca, *Dona Juana, L'Avant-Scène* n° 812, S.A.C.D., Paris, 1987, p. 105;

Spre deosebire de personajul-fantomă, Vlad, din *Photo de classe*²⁹, care poate interveni în lumea celor vii (plasează o scrisoare în buzunarul Biancăi, apropiind-o, astfel, de Sile ș.a.), Césare sau Comandantul, nu poate modifica lucrurile, având nevoie de adjuvanți în viață (singurii, Siegfried și Parsifal) pentru îndeplinirea răzbunării sau pentru înfăptuirea dreptății, însă aceștia, slabi în fața Juanei, vor marca finalul cu sunetele săbiilor lor. Siegfried (precum în *Cântecul Nibelungilor*), un militar impozant, deși inițial enunțativ misogin („(Il cite) La femme est un animal lâche et craintif qui prend la fuite une fois ses forfaits accomplis. (...) La beauté des femmes n'est que toile d'araignée dans laquelle se débattent les hommes faibles. (...) Bah! La femme qu'on dit élégante n'est qu'une corneille qui se pare avec les plumes du paon... (...) Les trop courtisées sont même pires que les coquettes. Votre maîtresse doit être un monstre.”³⁰), cade în mrejele Juanei, ce creează o diversiune machiavelică („Quelle horreur ! (A Siegfried) Un homme chez moi ? De-hors : éléphant lubrique, coq de village, hippotame conjugal. (...) Je vous hais. Je hais les hommes. Tous: les morts plus que les pas encore nés et les vivants encore davantage...”³¹). Dacă Eusapia îi replică sugestiv seducătoarei, după părăsirea lui Gonzague, că „l'autel était vide”, aceasta o contrazice: era preotul. În căutarea Graalului ca personajul arhutan sau ca al cel lui *Chrétien de Troyes*, Parsifal se pare că nu a pus „întrebarea justă”³². După aceeași experiență amoroasă eșuată, renunță la hainele bisericești și se căsătorește, dar revederea Juanei îl tulbură din nou.

Confesiunea-aparté, din clipa de presupusă și superficială căință a Juanei, se constituie din întrebări ce o conduc către propria-i fire: „Amour, je le sais : je suis coupable. (...) Tu me veux enchaînée à mon sort? Tu veux que je t'offre encore et encore des victimes? Que je m'enfonce à chaque rencontre encore plus dans ma solitude, creusant ainsi ma propre tombe?... Soit! Je prendrai sans plaisir, je cueillerai sans regarder, je faucherai sans désir. Je serai, dans le monde, ta main aveugle et injuste. Soit!”³³.

Juana întruchiează mitul aventurierei: iubită, dar detestată, femeie fatală, dar fire copilăroasă, romantică, sensibilă și docilă, dar intempestivă, de neînduplecat și vindicativă, blândă, dar răzbunătoare, așa-zis principială, dar cu o moralitate, cel puțin, flexibilă, în numele iubirii... Cu alte cuvinte, un tot antinomic.

Dacă în *Dona Juana*, Césare este spectrul unui psihiatru, cel din piesa *La Patiente*³⁴ (în treisprezece scene), Jacques Poncet-Bernardini, o consultă pe pacienta Catherine Berrier-Schlumpf, ambii indescritibili, dar în viață, cu nume ce trimit inițial, umoristic, pentru

²⁹ Visdei, Anca, *Photo de classe*, 1990 (epuizată la editură, disponibilă online: www.ancavisdei.com);

³⁰ Visdei, Anca, *Dona Juana, L'Avant-Scène* n° 812, S.A.C.D., Paris, 1987, pp. 51-52;

³¹ Idem, pp. 52-54;

³² V. Eliade, Mircea, *Insula lui Euthanasius*, Humanitas, București, 2003 (*Un amănunt din Parsifal*, pp. 181-186);

³³ Visdei, Anca, *Dona Juana, L'Avant-Scène* n° 812, S.A.C.D., Paris, 1987, pp. 84;

³⁴ Visdei, Anca, *La Patiente*, Editions Art et Comédie, Paris, 2012, tradusă în limba turcă și jucată la: Teatrul Marais și , Paris, 2013, regia Pauline Macia, reluat la Teatrul Aktéon, 2014; Teatrul Le Proscenium, Paris, 2013, regia Patrick Bonnel; Teatrul Roseau, Festivalul de la Avignon, 2012, regia Anaïs Gabay; Teatrul L'ECHO, 2010, punere în scenă de Max Berreni; BEAUCOURT, Foyer Georges Brassens, 2008, Compania Teatrală Cafarnaüm; Teatrul Darius MILHAUD, Paris, 2007, de Corinne Neel; Teatrul Laurette, Paris, 2007, Jean-Luc Solal; Teatrul Jean Vilar, Montpellier, de Corinne Neel; reprezentare franceză la Kursaal de Besançon, reluată la Festivalul de la Avignon (2002, 2006), regia Manuelle Lotz et Alexandre Tournier; la Teatrul Tremplin, apoi la Guichet Montparnasse, Paris, de Guillaume Armide; reprezentare mondială sub titlul *Aptallara Güzel Gelen Televizyon Dizileri*, la Teatrul Ortaoyuncular, Istanbul, regia, Ferhan Sensoy, montată în Turcia și la Londra (Teatrul Hackney Empire).

primul, la asocierea preferată de femei în urma unui mariaj. După trecerea prin numeroase cabinete de mediere cu sine sau cu lumea, Catherine întreține și provoacă atât schimbul de replici, cât și de postură, cu Jacques: „Quand nous revoyons-nous? CATHERINE: La prochaine fois!”³⁵). Cu nuanțe bovariene, soție și mamă a doi copii, aceasta își exprimă, evolutiv, stările generalizante, cu momente de fericire, totuși, trecând, treptat, de la nemulțumire:

„CATHERINE: J'écris des feuillets pour la télé...Dé-biles!

JACQUES: Vous êtes écrivain donc...

CATHERINE: Si vous dites ça, c'est que vous n'avez pas encore vu mes productions. Les traiter de navets serait encore un pâle euphémisme.

JACQUES: Pourquoi n'en écrivez-vous pas d'autres?

CATHERINE: Parce que si j'en écrivais d'autres, aucun producteur ne les achèterait...”³⁶,

la plictiseală („CATHERINE: C'est de ma faute. Je m'ennuie toujours. Depuis que je suis née.”³⁷) la teama față de necunoscut. Treptat („Une amie m'a dit l'autre jour: "Gérard, il est parfait, il fait tout ce que tu veux." Vous voyez ça d'ici: un mari qui ne fait que ce que vous voulez ...l'horreur! En plus il ne sait pas ce que je veux.

JACQUES: Que voulez-vous? (pour lui-même) A part la Lune...”³⁸), Catherine ia decizia de a divorța, de a fi independentă, întrucât: „(...) j'ai la certitude intime, évidente qu' il n'y a jamais eu de première fois... Jamais je n'ai eu la sensation d'appartenir à un homme complètement. Je ne suis pas arrivée à me donner? Ils ne sont pas parvenus à me prendre? Ils sont passés près de moi, à travers moi?, sans laisser de trace, comme une brise, sans odeur, sans poids, des ombres, quelques gouttes d'eau sur les ailes d'un canard...”³⁹). Modelul shakespearian contribuie la definirea personajului, care amintește : „La femme, force sauvage et tellurique, indomptable jusqu'à sa rencontre avec l'homme qui saura la mâter. Cela a l'air cliché comme ça mais, c'est un peu comme ça que je vois un mariage, un amour. Vous connaissez *La Mégère apprivoisée*?⁴⁰. Aceasta îl determină pe Jacques să achiziționeze „une mauvaise traduction, *La sauvage apprivoisée*”.

Dialogul dintre cei doi este savuros, ajungându-se la manifestea unei afecțiuni tacite, disimulate, chiar și în răspunsurile mai tăioase, acestea revenind ca un bumerang. Vestimentația și cromaticul, gestică, inclusiv exercițiile de respirație ale lui Jacques, ocupă, de asemenea, un rol important în jocul seducției:

CATHERINE: J'ai eu plein de choses à faire. D'abord: écrire une pièce. Une vraie , pas un feuilleton idiot. Une pièce... sur vous. Je vous en ai piqué des répliques. Vous êtes un excellent dialoguiste... (...) Pourquoi pas? Quand je vous ai quitté, je ne pouvais plus travailler avec vous. Cela virait à l'obsession: j'écrivais des choses pour vous, mes élèves avaient pour thèmes d'improvisation "Comment séduire son psy", même mes feuillets-télé étaient truffés de pys qui vous ressemblaient. Alors je me suis éloignée pour finir ma pièce en paix...Sans que vous me troubliez davantage.

³⁵ Idem, p. 6;

³⁶ Idem, p. 5;

³⁷ Idem, p. 6;

³⁸ Idem, p. 21;

³⁹ Idem, p. 12;

⁴⁰ Idem, p. 24;

JACQUES: J'ai travaillé. Et j'ai beaucoup lu : Beaumarchais, Anouilh... Shakespeare, surtout "La Mégère Apprivoisée": j'ai du la lire trois fois... Catharina, Catherine... ce n'est vraiment pas un hasard si vous avez le même prénom ... Seulement moi, je ne m'appellais pas Petruchio... (long silence, soudain) Je peux toucher votre ventre?"⁴¹.

După multiple tatonări, din august până în iulie, implicând o întrevvedere inocentă, ca într-un vis (în scena *UN SQUARE AU TEMPS DES CERISES*), întrevederile dintre cei doi au dus la o îmbrățișare de final, în prezența ursului Hécator, după ce a avut misiunea de a simula o sarcină, prin prezența sa sub hainele Catherinei.

Femininul, după cum este evidențiat în cele două texte include, cel puțin, o natură dublă, pe alocuri, în opoziție. Stăpânirea cu măiestrie a artei cuvântului determină răsturnări de situații în favoarea proprie, atât cu umor, farmec, cât și cu intransigență, creionând, astfel, complexitatea feminității.

Deși aparent lejere, uneori tocmai simplul devenind complicat, piesele Ancăi Visdei se pliază pe cerințele scenei și ale sălii, strecurând identități individuale multiple, ale unei scriitoare. Experiențele existențiale marcante conduc, psihanalitic, către un profil psihologic mai mult decât interesant, care se servește atât pe hârtie, cât și în fața spectatorilor.

Opera Ancăi Visdei reprezintă o adevărată „oglină spartă”, ce presupune pasiune, și ale cărei *cioburi* trebuie (re)așezate, pentru obținerea unei imagini de ansamblu asupra universalității firii creatoare, în toată diversitatea sa, asupra teatrului și a convențiilor implicate (autor, regizor, actor, semn teatral, public etc.). Aprecierile criticii de întâmpinare vizează, în linii mari, de la aspecte ale decorului, până la plasticitatea limbajului. Profunzimea ideilor, însă, trimite către un malaxor, către un caleidoscop de frământări... Sintetizând, „Anca Visdei est une femme qui écrit!”.

Anexe

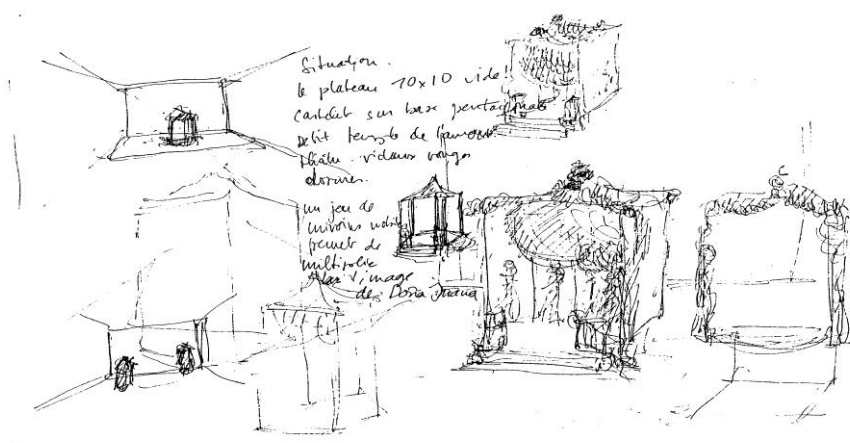

Fig. 1. Fișă tehnică. **Dona Juana**, Teatrul Grütli, Geneva; prezentată la Festivalul de la Avignon, regia, Anne Bisang;

⁴¹ Idem, p. 53.

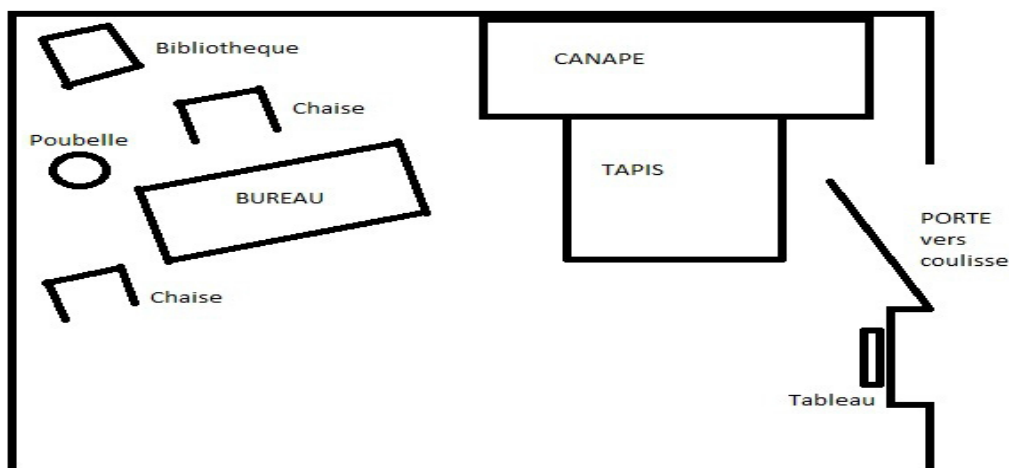

Fig. 2. Fișă tehnică. **La Patiente**, Teatrul Aktéon, Paris, 2014,
regia, Pauline Macia.

Acknowledgement: POSDRU - Performanța sustenabilă în cercetarea doctorală și post doctorală.
POSDRU/159/1.5/S/138963 - PERFORM, „Dunărea de Jos” University of Galați.

Referințe bibliografice

Opere. Corpus

- Visdei, Anca, *Dona Juana, L'Avant-Scène* n° 812, S.A.C.D., Paris, 1987;
 Visdei, Anca, *Photo de classe*, 1990 (epuizată la editură, disponibilă online: www.ancavisdei.com);
 Visdei, Anca, *Toujours ensemble/Puck en Roumanie*, Paris, Editions La femme pressée, Collection Prêt-à-Jouer, 1994;
 Visdei, Anca, *Madame Shakespeare ou la Femme de Stratford*, Éditions La Femme Pressée, Collection Prêt-à-Jouer, Paris, 2004;
 Visdei, Anca, *La Patiente*, Editions Art et Comédie, Paris, 2012.

Texte, antologii și studii literare

- Brădăteșcu, Virgil, *Istoria literaturii dramatice românești și a artei spectacolului*, EDP, București, 1982;
 Calvino, Italo, *Orașele invizibile*, Editura Alfa, București, 2011;
 Eliade, Mircea, *Insula lui Euthanasius*, Humanitas, București, 2003;
 Lombroso, Cesare, *Hipnotism și spiritism*, Editura Enmar, București, 1998;
 Pop, Elisabeta, *Istorii și isterii teatrale*, Ed. Nigredo, Arad, 2003;
 Stanca, Radu, *Teatru*, Editura pentru Literatură, București, 1968 (*Dona Juana*, manuscris, 1947).

Fișe tehnice (transmise în format electronic; corespondență cu Anca Visdei)

Bisang, Anne, **Dona Juana**, Teatrul Grütli, Geneva, 1988;

Macia, Pauline, **La Patiente**, Teatrul Aktéon, Paris, 2014;

Visdei, Anca, **Dona Juana, La Compagnie de la Femme Presée**, Théâtre du Guichet, Montparnasse, aprilie 1994.

Sitografie

<http://www.teatrul-odeon.ro/diverse/dona-juana.htm/>;

<http://infoinsider.ro/1001-scrisori/anca-visdei-fructele-vin-ca-o-recompensa-desi-placerea-creatiei-a-fost-deja-un-cadou/>;

<http://infoinsider.ro/2013/06/02/spectacol-lectura-dona-juana-si-faptele-sale-de-filantropie-un-experiment-reusit-la-teatrul-odeon/>;

<http://www.billetreduc.com/101739/evtpresse.htm> (receptarea presei);

<http://www.billetreduc.com/101739/evtcrit.htm> (receptarea spectatorului).